

Bibliai Szabadegyetem

Énekek Éneke

Előadó: **Prof. Szigeti Jenő** habilitált egyetemi tanár

BEVEZETŐ

„Amit Isten megteremtett, arról ne szégyelljünk kellő tisztelettel beszélni” (Theodor Bovet)

1. A Biblia a világirodalom egyik legelső realista alkotása, benne az egész emberi élet tükre megtalálható.
2. Az Énekek Éneke a világirodalom legismertebb, legtöbbet lefordított és legtöbbet félremagyarázott szerelmes vers gyűjteménye. Címének jelentése: a legszebb ének.
3. Miért kötötte össze Isten az élet továbbadását a szerelemmel? Azért mert közösség lények vagyunk és a teremtettség anyanyelvét a szeretetet csak két egyenlő, de nem egyforma ember harmóniájának megtalálásában tanulja meg az ember.
4. Isten és az ő népének viszonyát is ezért a szerelmes házaspár viszonyához hasonlítja a Szentírás.

AZ ÉNEKEK ÉNEKÉNEK MŰFAJA

1. Rövid szerelmi dalokból épített drámai énekes játék. Egységes mű, amelyben két szerelmes érzelmeit, egymás felfedezésének csodálatát minden hamis szemérem nélkül fejezi ki.
2. Az elemzők a könyv szövegét különböző hosszúságú dalokra osztják. A magyarázók által kimutathatónak vélt dalok száma 4 és 62 között változik. A vőlegény és a menyasszony legtöbbször álruhában lép elénk, Salamonként, királyként, a leány pedig királyleánycént. Máskor mindketten „pásztorok” vagy „kertészek”. Ennek a képnek a szerelem ősi szimbólumvilágában jelentős szerepe van.
3. Egy sor mellékszereplő (anya, testvérek) keretezi a cselekményt. Megjelenik az antik drámák elmaradhatatlan szereplője, a kórus is: „Jeruzsálem leányai” és a fiatal férfi barátai ezek. Ezért már *Origenész* is drámának tekintette a művet, amelyet a 18–19. században a magyarázók – koruk drámaképeinek megfelelően – színekre, jelenetekre kívántak bontani, ami nyilvánvalóan értelmetlen túlzás.
4. Nem lehet jellemábrázolást, folyamatos cselekvést kiolvasni belőle még akkor sem, ha bizonyos formai elemek, az egész könyvön végigvonuló Salamon név, a hat ízben felhangzó kórus, a refrénszerűen visszatérő felhívás és a műben foglalt csodálkozó kérdések sora egységes műre mutat.
5. Ahhoz viszont nagyon prűdnek kell lenni, hogy valaki ennek nyomán tanító-költeménynek tartsa ezt a lírai idillt, de nem lehet csak a *bukolikus költészet* héber válfajának tekinteni – annál is több az Énekek éneke.

A KÖNYV TARTALMA

1. A könyv tartalmát sok változatban olvasták már az elmúlt két évezred során. Három főbb variációról szeretnék említést tenni. A legáltalánosabb az a történet, hogy egy falusi szépség bekerül Salamon király udvarába. A király szerelemre lobbann a kis pásztorleány iránt. Szerelmük különböző kalandok után beteljesül.

2. Egy másik történeti rekonstrukciós kísérlet azt a történetet valószínűsíti, hogy Salamon egy falusi leányt vitet a háremébe, akit meg akar hódítani. A lány azonban már egy pásztorfiúba szerelmes, és utána vágyódik. Nagy nehezen sikerül megszöknie a palotából, és a pásztorvőlegénnyel szerelmük beteljesül.
3. A harmadik történelmi rekonstrukció Salamon személyét valóságosnak feltételezve, a fáraó leányának, Szulamitnak (?) szerelméről szól, a jegyességtől a szerelem beteljesedéséig.
4. A szimbolikus magyarázatok csapdájából az Énekek éneke folklórkapcsolatainak feltárása vezet tovább. A könyv vizsgálata azt bizonyítja, hogy az izraeli és a rokon hétnek” nevezik. Évszázadok alatt kialakult rítusok sok eleme tükröződik az Énekek énekében.
5. A menyegző idejére az ifjú párnak két trónust állítanak fel, és előttük, mint a király és a királynő előtt hódolnak. Az ünnepségen dalok, rítusénekek és táncok szerepeltek, melyek az Énekek énekével közös gyökérből származtak. Ismerős a menyasszonyvásár, a vőlegény bevonulása, a menyasszony érkezésével járó ceremóniák. A közel-keleti népeknél még ma is ismertek a vőlegény és a menyasszony szépségét leíró énekek (*wašt*).

SZERKEZETE – Gyönyörűen felépített költői alkotás

A. A szerelem gyönyörúsége 1,2-2,7

B. Jön és megyek 2,8-17

C. Álom: keresem, és nem találok 3, 1-5

D. A vőlegény dicsérete I. 3, 6-11

E. A menyasszony dicsérete I. 4, 1-4 (külső)

F. A menyasszony dicsérete II. 4, 8.15 (intim)

G. Meghívás a nászra 4, 16

G' A meghívás elfogadása 5,1

C' Álom: jött és elveszítettem 5,2-8

D' A vőlegény dicsérete II. 5,9-6,3

E' A menyasszony dicsérete III. 6,4-12

F' A menyasszony dicsérete IV. 7,1-10

B' Jön és megyek 7,11-8,3

A' A szerelem gyönyörúsége 8,4-14

A KÖNYV MONDANIVALÓJA

1. A Biblia szóban fogalmazódott, hagyományozódott évszázadokig, mielőtt írásban megszületett volna. Ezért a Biblia minden pontján régi hagyományok sora fedezhető fel; a Biblia a folklór ruhájában maradt ránk. Ez azt jelenti, hogy az ókori élet hétköznapijainak és ünnepeinek hűségese tükrözi. Ha figyelmesen olvassuk ezt az esküvői énekgyűjteményt, benne a kívánatos szép nő és a szépnek tartott férfi leírását is megtaláljuk.
2. Az egymás szépségében való gyönyörködés, az egymás utáni vágyakozás, a beteljesülés leírása ember-létünk egyik fontos rétegéről ad hírt. A szerelem viszont a maga teljes realitásában minden emberi közösség alaphasonlatává válik. Isten és a nép (Jer 3; Ez 16; Hós 1–3), Krisztus és az egyház kapcsolata a szerelmesek, a házastársak kapcsolatává válik. Így találkozik a mikrokozmosz és a makrokozmosz.
3. Hálásaknak kell lennünk Isten iránt, hogy a szent könyvek sorába soroltatott ez a könyv is. Hiszen a tiszta szerelem Isten ajándéka, nem kis ajándék. Erről énekel a könyv, ami valóban Énekek Éneke, vagyis a legszebb ének.